

**PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN
LAUSUNTO 22/2005 vp**

Hallituksen esitys toimeentuloturvan muutoksenhakua koskevaksi lainsäädännöksi annetun hallituksen esityksen (HE 155/2003 vp) täydentämisestä

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 26 päivänä huhtikuuta 2005 lähettäessään hallituksen esityksen toimeentuloturvan muutoksenhakua koskevaksi lainsäädännöksi annetun hallituksen esityksen (HE 155/2003 vp) täydentämisestä (HE 47/2005 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi sosiaali- ja terveysvaliokuntaan samalla määrännyt, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ylitarkastaja Kai Kullaa ja ylitarkastaja Carita Wuorenjuuri, sosiaali- ja terveysministeriö
- oikeustieteen lisensiaatti Maija Sakslin
- professori Veli-Pekka Viljanen.

Lisäksi kirjallisen lausunnon on antanut
— professori Kaarlo Tuori.

Viitetieto

Valiokunta on antanut hallituksen esityksestä toimeentuloturvan muutoksetekoa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 155/2003 vp) lausunnon (PeVL 25/2004 vp).

HALLITUKSEN ESITYS

Täydentävässä esityksessä ehdotetaan täsmennettäväksi hallituksen alkuperäisessä esityksessä ehdotettua sääntelyä toimeentuloturvan muutoksenhakua koskevaksi lainsäädännöksi (HE 155/2003 vp). Täsmennykset kohdistuvat säännöksiin eläkelautakunnan ja tapaturmalautakunnan rahoituksesta. Eläkelautakunnan organisatiosta ehdotetaan säädettäväksi erillisellä lailla. Lisäksi ehdotetaan tarkistettavaksi eläkelautakunnan ja tapaturmalautakunnan nimet. Esitys liittyy yksityisten alojen työeläkelakien yhtenäistämistä koskevaan hallituksen esitykseen

työntekijän eläkelaiaksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta.

Ehdotetut lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2006.

Esityksen säätämisyjärjestysperustelujen mukaan ehdotetut sosiaaliturvan muutoksenhakulautakuntia koskevat muutokset vahvistavat osaltaan perustuslain 21 §:ssä tarkoitettua oikeusturvaa sosiaaliturvan muutoksenhaussa. Näin ollen hallitus katsoo, että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valituslautakuntien kokoonpano

Hallituksen alkuperäisessä esityksessä ehdotettiin muutettaviksi työntekijäin eläkelain ja tapaturmavakuutuslain säännöksiä muutoksenhaku-järjestelmästä. Tuolloisen esityksen 1. lakiehdotuksen 20 c §:n ja 3. lakiehdotuksen 53 a §:n säännökset eläke- ja tapaturmavalituslautakunnan jaoston, vahvennetun jaoston ja täysistunnon päätösvaltaisuudesta mahdollistivat sen, että intressipohjaiset jäsenet muodostavat toimielimen päätösvaltaisessa kokoonpanossa enemmistön. Perustuslakivaliokunta piti tätä ongelmallisena perustuslain 21 §:n 2 momentissa säädetyn oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin näkökulmasta. Lakiehdotuksia oli siksi muutettava siten, että tarkoitettunlaiset jäsenet eivät muodosta enemmistöä valituslautakuntien päätösvaltaisissa istunnoissa. Lakiehdotusten tällainen tarkistaminen oli edellytys niiden käsittelemiselle tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä (PeVL 25/2004 vp, s. 2/II).

Täydentävässä esityksessä ei ehdoteta tehtäväksi valiokunnan aiemmassa lausunnossa mainittuja tarkistuksia tapaturmavakuutuslain 53 a §:n säännöksiin (4. lakiehdotus) tapaturmasioiden muutoksenhakulautakunnan jäsenistä ja päätösvaltaisuudesta. Niin ikään täydentävän esityksen 9. lakiehdotuksen 2, 8, 10 ja 11 §:n säännökset mahdollistavat edelleen sen, että intressipohjaiset jäsenet muodostavat enemmistön työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan jaoston, vahvennetun jaoston ja täysistunnon päätösvaltaisessa kokoonpanossa.

Täydentävän esityksen 4. ja 9. lakiehdotuksen säännöksiä muutoksenhakulautakunnista on näin ollen välttämätöntä tarkistaa siten, etteivät intressipohjaiset jäsenet voi muodostaa enem-

mistöä näiden toimielinten päätösvaltaisissa kokoonpanoissa. Lakiehdotusten tällainen tarkistaminen on edellytys niiden käsittelemiselle tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Lautakuntien rahoitus

Perustuslakivaliokunta piti alkuperäisestä esityksestä antamassaan lausunnossa ongelmallisena sitä, että lakiehdotusten mukaiset eläke- ja vakuutuslaitoksilta perittävät eläkevalituslautakunnan ja tapaturmavalituslautakunnan rahoittamiseen menevät maksut olivat valtiosääntöoikeudellisesti pikemminkin veron kuin maksun luonteisia. Tavallisen lainsäätämisyjärjestyksen käytön edellytyksenä siksi oli, että lakiehdotukset saatetaan näiltä osin vastaamaan perustuslain 81 §:n 1 momentin vaatimuksia verolaista (PeVL 25/2004 vp, s. 3/II).

Valiokunnan tekemät huomautukset on täydentävässä esityksessä otettu asianmukaisesti huomioon tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnan toiminnan rahoituksen osalta 4. lakiehdotuksen 53 i §:ssä ja työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan osalta 9. lakiehdotuksen 16 §:ssä.

Lausunto

Lausuntonaan perustuslakivaliokunta esittää,

että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä, 4. ja 9. lakiehdotus kuitenkin vain, jos valiokunnan 4. lakiehdotuksen 53 a §:stä sekä 9. lakiehdotuksen 2, 8, 10 ja 11 §:stä tekemä valtiosääntöoikeudellinen huomautus muutoksenhakuelimen päätösvaltaisesta kokoonpanosta otetaan asianmukaisesti huomioon.

Helsingissä 7 päivänä kesäkuuta 2005

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Kimmo Sasi /kok	Markku Rossi /kesk
vpj.	Arja Alho /sd	Simo Rundgren /kesk
jäs.	Leena Harkimo /kok	Arto Satonen /kok
	Irina Krohn /vihr	Seppo Särkiniemi /kesk
	Annika Lapintie /vas	Astrid Thors /r
	Reino Ojala /sd	vjäs. Veijo Puhjo /vas.
	Klaus Pentti /kesk	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Petri Helander.